

11. 5. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Digitální právní služby advokáty nevytlačí, spíš se uplatní jako pomocné nástroje

Digitální technologie proměňují podnikání nevídaným tempem. Počítačové systémy přebírají stále větší část lidské práce a zvládají ji mnohdy efektivněji a spolehlivěji. Ani oblast práva není výjimkou. Na jedné straně mohou inovativní právnícké softwary usnadnit právníkům práci, na druhé straně poroste význam zkušeností a osobního přístupu konkrétního advokáta. Ty totiž žádný automatizovaný systém nahradit nedokáže.

Moderní technologie mění jak právní profesi, tak samotné právo a jeho další vývoj. S tím, jak roste nabídka digitálních služeb, přibývá i pravidel, které tuto oblast regulují. Nejde zdaleka jen o aktuálně skloňované nařízení GDPR a směrnici PSD2, pozornost vzbudily třeba i nedávné pokusy o regulaci autorských práv na evropském jednotném digitálním trhu. Další legislativní vývoj v této oblasti se dá legitimně předpokládat, nicméně regulace technologií, zejména v oblasti internetu, je a bude poměrně ožehavým tématem. Internet je vnímán uživateli jako jedno z posledních neutrálních míst na této planetě a z toho důvodu jsou jakékoliv regulace intenzivně diskutovány a sledovány.

Zákony za technologiemi pokulhávají

Právo IT je i přes rozvoj technologií nadále spíše menším sourozencem jiných právních odvětví, jako jsou správní nebo trestní právo. Spolu se zdoluhavým legislativním procesem a citlivostí regulace internetu je právě také pozice IT práva důvodem pokulhávání práva za technologiemi. Právo například až nyní reaguje na turbulentní rozvoj sociálních sítí, který nastal přibližně před 10 lety. Právníci si tak v rámci problematiky sociálních sítí museli doposud vystačit s tím, co měli k dispozici, a to nikoliv nutně v negativním smyslu. V důsledku zpoždění právního systému vůči dynamickému vývoji technologií se množí počet případů, kdy se soudy nebo zákonodárné iniciativy snaží tuto mezeru překlenout. Právě tyto snahy jsou zdrojem turbulentního a mnohdy nepředvídatelného vývoje v právu IT. Na rozmach digitální legislativy navíc není připravena ani většina právníckých fakult, samostatně se obor práva IT téměř neučí; výjimky sice existují, ale právo IT není na žádné z fakult povinným předmětem, tedy nemá takovou pozornost.

Zatímco soudy a zákonodárci přemýšlejí, jak dostat digitální svět pod svou kontrolu, technologie získávají náskok i v samotné právní praxi. Nejviditelnější změna je v komunikaci. Před lety se komunikovalo písemně, psalo se na stroji a advokáti museli vše hledat v tištěných knihách či komentářích, které museli nejdříve zakoupit, a podobně. Dnes advokát komunikuje i vede své spisy elektronicky a pro právní řešerše využívá sofistikované právní informační systémy (např. ASPI, Beck Online, Codexis, Westlaw apod.). Poskytování právních služeb se tím výrazně zrychlilo a zefektivnilo, to ale nesmělo jít na úkor kvality. Odtud se zformovala potřeba využívat moderní technologie tak, aby právníkům pomáhaly poskytovat co nejkvalitnější služby za současného udržení „kroku s dobou“.

Počítač umí napsat smlouvu i podání rejstříkovému soudu

Dnes to znamená například využití specializovaných systémů pro jednodušší právní úkony, jako jsou formulářová podání (např. návrh na vydání platebního rozkazu, podání rejstříkovému soudu) a případně vypracování jednoduchých smluv.

Projektů zaměřených na zvýšení kvality právních služeb s využitím technologického řešení je ve světě několik a v České republice již také existují. Zajímavý je fakt, že u vzniku hned dvou poměrně zajímavých projektů podobného typu, které mají vysoký potenciál do budoucna, jsou Češi. V Česku funguje služba Legito, jež umožňuje vytváření jednodušších smluv, v USA se rozvíjí start-up Klarity, jenž vznikl na půdě MIT a Harvard Law School a který provádí strojovou revizi smluv.

Jak je vůbec možné, že počítačový program umí napsat nebo zkontrolovat smlouvu? Jeho tvůrci chytrě využili fakt, že smlouva funguje jako sada podmínek a následků, tedy vlastně jako zdrojový kód počítačového programu. Velmi zjednodušeně lze říci, že smlouva i program fungují do určité míry na podobné binární bázi – je splněna podmínka, navazuje následek, není splněna podmínka, následek nenastane. Díky tomu mohou počítačové programy smlouvy tvořit, strojově je kontrolovat nebo kontrolovat jejich plnění. Právě strojová kontrola plnění smluv může být užitečná u rozsáhlých smluv s mnoha podmínkami a sankcemi, jaké se uzavírají například při pořizování nebo poskytování podpory náročným IT systémům.

E-shopy s právním poradenstvím nehrozí

Z říše sci-fi jsou ale úvahy o tom, že automatizované úkony vytlačí právníky z kanceláří a lidé si pro advokátní služby budou chodit do digitální samoobsluhy. Programy totiž stále umí pouze to, co je naučíme. Software může navrhnout nebo zkontrolovat smlouvu, vždy ale bude vycházet z obvyklé životní situace, kterou mu předtím popsal jeho tvůrce. Na nestandardní nebo specifické situace žádný program reagovat neumí. Bohužel, nestandardní situace se dějí podstatně častěji, než by se mohlo zdát.

Problém je také v tom, co lidé od právních služeb očekávají. Digitalizované právní služby poskytují automatickou odpověď na to, o čem se klient domnívá, že odpovídá jeho potřebám. Jenže odhadnout správně své potřeby leckdy vyžaduje detailní právní orientaci, a klient často až s advokátem hledá v rámci daného případu ty správné otázky, na které je následně třeba najít odpověď. Vezměme si modelovou situaci: klient chce uzavřít s programátorem nebo softwarovou společností smlouvu na vytvoření webových stránek. Využije digitální právní službu a zadá, že chce smlouvu o dílo a že v ní chce licenci, jelikož jde o smlouvu o dílo na vytvoření duševního vlastnictví. Co ovšem nejspíš neví, a dozví se to pouze z rozhovoru s právníkem, je fakt, že webové stránky se skládají z několika částí, z nichž každá má do určité míry odlišný právní režim podle zákona. Také nemusí vědět, že licence není jediným způsobem, jak získat oprávnění k duševnímu vlastnictví, a že by naopak pro daného člověka bylo vhodné, aby neměl pouze licenci. Nemluvě o problematice domén a využití open source řešení webových stránek...

Zkušenosti a osobní přístup počítače nenahradí

Právník je a i v digitalizovaném světě zůstane odborníkem, který má znát právní úskalí případu, se kterým se na něj lidé obracejí. Dobrý advokát individuálně posoudí každý případ a podle potřeby upozorní i na souvislosti a rizika, které žádný automatický systém neodhalí. Digitální právní služby mohou zastat některé jednodušší nebo často se opakující úkoly, nemohou ale nahradit přidanou hodnotu spočívající ve zkušenostech a osobním přístupu. Advokáti proto zůstanou nezastupitelní v řízení před soudem nebo ve vyjednávání s protistranou o podmínkách u složitějších smluv, typicky například u zmiňovaných smluv na velké IT projekty a informační systémy.

Tyto limity si uvědomují i tvůrci některých inovativních programů, včetně vývojářů českého projektu Legito. Ten umožňuje vytvářet jednodušší smlouvy a podání, ale jejich formulářové vzory vytvářejí právníci a advokáti. Uživatelé této služby tedy dostanou za své peníze formulářovou smlouvu, kterou předtím přečetl advokát. Zdá se, že v tomto modelu je podíl počítačové přesnosti a lidského nadhledu přiměřeně vyvážený. Bohužel, stále tím nejsou odstraněny problémy, které shrnujeme výše. Pokud však advokátní kanceláře nezaspí, může to pro ně být zajímavá cesta, jak se naplno rozvíjet v jednadvacátém století a jak zvyšovat efektivitu poskytovaných služeb.

Jan Diblík,

partner, expert na právo v oblasti IP, IT & TMT

Samuel Král,

advokátní koncipient, expert na právo v oblasti IP, IT & TMT

[HAVEL & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

Florentinum, recepce A
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 255 000 111

Fax: +420 255 000 110

e-mail: office@havelpartners.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)